Din învățătura marelui sfânt Bătrân al Optinei,

Stareț Varsanufios (1845 - 1913)

Curatoriu: Michael Choulis, Theologos

Sursa: Din cartea Sfântului Staret Nikon Belyaev, „Vermas Zois” (Jurnalul său), publicată de Sfânta Mitropolie din Nicopole, Preveza, 2006.

O figură foarte importantă a sfințeniei din Optina, starețul (părintele spiritual) Varsanufies, s-a născut în 1845 în Orenburg, Rusia (la granița cu Kazahstanul). Numele său secular era Pavel Ivanovici Plehanov.

A fost ofițer în armata rusă, a avut o educație vastă și a ajuns la gradul de colonel. Căutător al cunoașterii și al sensului vieții, s-a ocupat de filosofie, muzică și literatură. L-a întâlnit și pe Sfântul Ioan de Kronstadt, care l-a îmbrățișat în timpul Sfintei Liturghii, prezicându-i viitorul. Odată s-a îmbolnăvit grav de pneumonie, dar Harul lui Dumnezeu, ca o dulce bucurie, l-a vizitat în spital și a auzit un glas de sus spunându-i: „Du-te la Mănăstirea Optina”.

Într-adevăr, Pavel a urmat porunca divină și, după o serie de mari dificultăți (i-au oferit o poziție generală, i-au găsit un soț pentru a putea rămâne secular etc.), a ajuns la Optina, unde a fost tuns în monahism, ulterior hirotonit preot cu numele Varsanufie și s-a odihnit și a călăuzit mulți credincioși și pelerini sub stânca sa, fiind el însuși călăuzit prin etapele ascultării monahale și ale vieții spirituale de Starețul Nectarie. După încheierea războiului ruso-japonez, a preluat funcția de stareț al celebrului schit, succedându-i Starețului Iosif.

Mare ascet el însuși, cu credință fermă și mare smerenie, a posedat de sus darul previziunii, cu care a ajutat mulți creștini. Spre sfârșitul vieții sale a fost acuzat pe nedrept de niște călugări, exilat din Optina și numit stareț în 1912 într-o mănăstire îndepărtată din Golutvin. S-a supus și s-a lăsat în seama providenței Celui Preaînalt. Exact un an mai târziu, pe 1 aprilie 1913, Dumnezeu l-a chemat la viața cerească a celor drepți, întrucât între

timp suferise de o boală dureroasă. Respectându-i dorința, frații călugări l-au îngropat în Optina, în timp ce Sfântul Sinod al Bisericii Ruse l-a canonizat și l-a recunoscut oficial ca sfânt.

BĂTRÂNUL A SPUS:

Fiecare persoană în viața sa trebuie să treacă printr-o perioadă de necazuri, încercări și război. Această situație este grea, dureroasă... Psalmul vorbește despre ea: „M-ai sfâșiat ca pe un spin" (Ps. 47:5) și „Scoate-mă afară la loc larg" (Ps. 17:19). Când vine vremea ca o femeie să nască, ea experimentează dureri teribile. Apoi, când naște, experimentează o mare bucurie, pentru că a adus pe lume o persoană nouă (Ioan 16:21). În același fel, fiecare persoană, când se naște spiritual într-o viață nouă, experimentează durere. Dar, încetul cu încetul, merge „la loc larg" (în confort și relaxare)... Când eram la școală, m-au trimis la fierărie să învăț să fac potcoave. Am observat odată cum un fierar făcea o bucată de carabină. El a încălzit metalul și l-a prelucrat la o temperatură specifică, astfel încât, mai târziu, în utilizare, să nu se spargă... Numai așa, cu răbdare (creștină) veți ieși „în largul" iubirii și al libertății de patimi.

DESPRE UMILIRE

Ce luptă mai înaltă și mai bună există decât să-i ierți pe cei care te-au jignit, care te-au insultat și să-l înduri pe fratele tău?... Renunță la voința ta și totul va fi considerat o tortură pentru tine. Smerenia și dragostea sunt cele mai mari virtuți. Sunt interconectate. Una depinde de cealaltă, precum lumina și căldura... Când un om are smerenie, are totul. Și când nu are smerenie, nu are absolut nimic, chiar dacă face minuni... Progresul în viața duhovnicească înseamnă progres în smerenie... Sfinții Părinți numesc smerenia „veșmântul dumnezeirii", pentru că este o condiție prealabilă pentru mântuirea noastră... Toată știința și înțelepciunea vieții sunt conținute în cuvintele: „M-am smerit și Domnul m-a mântuit" (Psalmul 114:6). Învață să ai smerenie și răbdare, și pacea lui Dumnezeu va locui în tine.

DESPRE ARGOLOGIE:

Din tăcere vine pacea, și din pace vine rugăciunea... „Ia aminte la tine însuți” (1 Timotei 4:16). Tăcerea, fără de care este imposibil să trăiești, este o asceză... Căci, așa cum spune Sfântul Isaac Sirul, tăcerea este taina veacului viitor. Cel ce practică tăcerea se pregătește pentru viața viitoare... Sfântul Ioan al Scărilor spunea: „De fiecare dată când vorbeam, chiar și despre lucruri duhovnicești, de obicei regretam. Când tăceam, niciodată”... Trebuie să avem dragoste unii față de alții și să nu mai bârfim. Prorocul David spune: „L-a părăsit pe cel sfânt.” Dar de ce nu mai este acolo? Căci „fiecare a vorbit în zadar aproapelui său” (Ps. 11:1-2). Nu mai rostesc cuvinte pentru folosul sufletului, ci simple cuvinte, vorbe banale, deșarte.

MĂRTURISIRE ȘI CONTURI:

Dezvăluie-ți toate gândurile, mai ales pe cele cronice și nu te lăsa în pace. Așa cum în toate științele progresăm încet, sub îndrumarea unei persoane cu experiență, așa și aici... Pentru viața ta spirituală, întreabă o singură persoană, nu mai multe, ca să nu ți se întâmple nicio fractură spirituală... Și când încă mai crezi că nu ai nimic de mărturisit, vino, ca să primești putere... Cu sfatul (celui duhovnic) se desfac cursele diavolului... Cheamă-L pe Isus. Numele Lui va alunga (gândurile). Diavolul ispitește pe tineri cu gânduri necurate și pe bătrâni cu gânduri de resentimente și păcate trecute. Rezistă cu rugăciunea. Trebuie să-l imităm pe David care, atunci când s-a duelat cu Goliat, desigur că nu a plecat cu mâinile goale. Dar care a fost arma lui? O piatră. O stâncă. „Și stânca era Hristos” (1 Corinteni 10:4)...

„Și El, trecând prin mijlocul lor, S-a dus” (Luca 4:30): Evreii, mâniați pe Hristos, L-au dus într-un loc înalt. Cuvântul „mânie” denotă gândurile pătimașe, care, asemenea altor evrei, încearcă să ne tragă în abis. Dar mintea sănătoasă duhovnicește (ochiul sufletului) le trece, fără să sufere vreun rău. Și astfel, mergând mai departe, ajunge la Ierusalimul de sus… (Cu spovedanie, smerenie și rugăciune, se alungă și disperarea). Disperarea și melancolia, ca o altă ciumă (pentru că este o boală a sufletului) năvălesc asupra multora. Viața devine atunci insuportabilă. Ești cuprins de o indiferență și o inerție față de toate. A nu vrea să faci

absolut nimic… Tristețe, din păcate, tristețe insuportabilă…. Demonul acidiei atacă cu melancolie și disperare… Astăzi, pentru că nu avem exerciții ascetice de prezentat, suntem mântuiți doar prin răbdare, indiferență și spovedanie…

RUGĂCIUNE INTERIOARĂ

Datoria noastră este să ne străduim, iar Dumnezeu va acționa conform promisiunii Sale: „Să venim și să facem ispășire pentru noi înșine" (Ioan 14:23). El va veni la noi, în noi, și va cânta propria Lui muzică… Psalmii vorbesc despre acest fel de muzică: „Domnul este tăria mea și cântecul meu" (117:14), „Voi ședzut și voi cânta Domnului" (26:6), „Voi cânta Dumnezeului meu cât voi fi" (103:33). Cei care au rugăciune spirituală au și bucurie spirituală. Și de aceea le vin lacrimile în ochi… Dar este nevoie de răbdare și perseverență. Diavolul încearcă în orice fel să ne împiedice de la această lucrare mântuitoare. El ne insuflă gândul că a ne angaja în rugăciunea (lui Isus) este o pierdere de timp și un efort zadarnic. Ne spune că am ajuns la măsura sfințeniei… Trebuie să înfruntăm astfel de gânduri cu răbdare… Acesta este scopul: să avem amintirea neîncetată a lui Dumnezeu. Acesta este scopul rugăciunii lui Iisus („Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul")... Nimeni nu merge direct la Universitate... trebuie mai întâi să învețe alfabetul... Și nu este corect să improvizezi (în rugăciune) în timpul unui timp de cult comun. Rugăciunile de cult sunt stabilite de Biserică... În timpul liturghiei, fii atent la cântări și lecturi... Pentru cineva care are rugăciune interioară, rugăciunea este ceva natural, ca respirația... nu este întreruptă. De aceea s-a spus: „Fie ca rugăciunea să se lipească de respirația ta" și „Mă culc și inima mea este trează" (Sofia Sirah, 5,2)... Avem o sabie: rugăciunea lui Iisus. Sfânta Clară scrie: „Lovește-i pe vrăjmașii nevăzuți cu această sabie. Nu vei găsi o armă mai puternică nici în cer, nici pe pământ." Întreaga viață este o luptă cu gândurile. De aceea, rugăciunea lui Iisus este necesară pentru noi. Psalmul 90 este, de asemenea, un mare ajutor: „Cel ce locuiește în ajutorul Celui Preaînalt." Această rugăciune salvează de mari pericole. „Fericiți cei curați cu inima, căci ei vor vedea pe Dumnezeu" (Matei 5,8)… Cunoașterea științifică poate deveni proprietatea tuturor, dar cunoașterea morală și curăția inimii numai a creștinilor... Noi petrecem noaptea dormind, în timp ce Părinții din vechime o petreceau rugându-se... De fapt, din momentul în care iei

decizia pentru o viață mai atentă, ispitele și insultele se ridică împotriva ta.

CERCETAȚI SCRIPTURILE

Unii spun: „Nu cred pentru că nu există dovezi.” Noi le răspundem: „Înainte să respingi ceva, trebuie să-l fi examinat.” Evanghelistul Ioan spune strict: „Cercetați duhurile” (1 Ioan 4:1). Adică, vreți să aflați adevărul? Vreți să știți direct dacă cuvintele lui Hristos „fericiți cei săraci în duh... fericiți cei blânzi...” nu sunt vorbe goale, ci viață? Puneți-le în practică. Cerceți-le... Dacă nu faceți asta, nu aveți dreptul să le respingeți. Și cu atât mai mult, nu puteți spune că Evanghelia spune prostii... Pornești de la plajă și mergi pentru a intra în mare. La început, îți uzi picioarele până la genunchi, apoi mergi tot mai adânc. Unii merg direct în adâncuri. Citiți cărți (ale Părinților), dar nu intrați în detalii și analize. Este mai bine să-L rugați pe Dumnezeu să vă lumineze... Toate acestea trebuie înțelese într-un mod spiritual... Unii, însă, fără să înțeleagă că acestea sunt lucruri înalte spiritual, nu le înțeleg corect. Și de aceea sunt ușor de înșelat. De exemplu: ... Apostolul Pavel spune că evreii până în ziua de azi au un văl peste ochi care îi împiedică să înțeleagă corect Sfânta Biblie. Desigur, acest văl nu este un material textil. Citim despre serafimi că își acoperă fețele cu aripile. De fapt, ce fel de aripi au îngerii fără trup? Și ce înseamnă aceste cuvinte? Pur și simplu, că nu pot privi întreaga slavă a lui Dumnezeu.

ÎNȚELEGEREA SFÂNTEI BIBLII

Deschide Evanghelia și citește: „Isus l-a văzut pe Natanael apropiindu-se și i-a zis: «Iată un israelit adevărat, în care nu este viclenie.» «De unde mă cunoști?», îl întreabă Natanael. Isus i-a răspuns: «Te-am văzut mai înainte ca să te cheme Filip, când erai sub smochin.» Natanael i-a zis: «Rabi, Tu ești Fiul lui Dumnezeu, Tu ești Împăratul lui Israel.» Isus i-a răspuns: «Pentru că ți-am spus că te-am văzut sub smochin, crezi? Vei vedea lucruri mai mari decât acestea» (« Voi face aceste lucruri mai mari ») (In 1, 48-51). Aceste cuvinte se aplică fiecăruia dintre noi. Acesta este începutul purificării minții: când omul începe să vadă lucruri pe care nu le vedea înainte... pe care nu și le-a imaginat niciodată că există. Astfel,

treptat, Domnul îndepărtează vălul orbirii interioare... Întreaga Sfântă Biblie este înconjurată de un mister. Sensurile ei sunt inepuizabile. Sfânta Biblie este ca o ceapă. De fiecare dată când cureți o frunză, descoperi o a doua. Așadar... Este vorba despre studiul Sfintei Biblii. În spatele primului său înțeles se află un al doilea, mai profund, și așa mai departe... Adică, pe lângă evenimentele istorice simple pe care le descrie, există un alt înțeles mai profund. Modelul. Și acesta este revelat omului în funcție de gradul de purificare a minții.

Exemplu: Trecerea Mării Roșii de către evrei este în același timp un tip al botezului din Noul Testament, fără de care omul nu poate intra în Împărăția lui Dumnezeu... Când lui Moise i s-a poruncit din nou să lovească marea cu toiagul său (de data aceasta pe orizontală), cu cele două mișcări pe care le-a făcut (anterior trasase o linie verticală) a format o cruce... Când un om se cufundă în apa ligheanului, ca într-o altă mare, el lasă înăuntru omul vechi al păcatului și iese curat și pur. Faraonul și armata sa simbolizează tirania răului și a păcatului. Întreaga omenire, înainte de venirea lui Hristos, se afla sub puterea diavolului, indiferent de orice fapte ale dreptății. Astfel, prin sfântul botez, omul este eliberat de diavol, așa cum israeliții au fost eliberați de Faraon, când au ieșit din mare și au scăpat de urmărirea lui Faraon.

RAIUL ȘI IADUL

Necredincioșii și scepticii, materialiștii și alții, se agață doar de materie... Și neagă existența sufletului, a îngerilor, a demonilor. Chiar și a lui Dumnezeu. Când le vorbești despre chinul veșnic, râd. Acceptă doar chinul conștiinței. Dar chiar și trupurile (ale celor răi nepocăiți) vor suferi pedepse. Focul va fi de așa natură încât nu se va potoli, nici nu se va stinge... Totul va fi tangibil. Dar ce fericire și bucurie de nedescris îi așteaptă pe cei drepți! Cuvintele apostolului Pavel „ceea ce ochiul n-a văzut, urechea n-a auzit și la inima omului nu s-a suit” (1 Corinteni 2:9) se aplică ambelor situații...

„Glasul Domnului stinge flacăra focului” (Ps. 28:7): Aici, pe pământ, flacăra are și foc și lumină. Tot așa, între iad și rai, flacăra este împărțită astfel: Lumina este în cer. Și îi bucură pe drepți. Pe când focul, fără lumină, este în iad. Și îi arde pe păcătoși. Scriptura spune: Abisul flăcării iadului este întunericul. Păcătoșii nu se vor vedea unii pe alții! Doamne,

mântuiește-ne și ai milă de noi! Pedepsește-ne aici, nu acolo veșnic... Disperarea de mântuire și dezamăgirea noastră vin de la diavol. Să avem o amintire a morții, căci moartea este lângă noi. Și la călugăr, și la laic, și la tânăr și la bătrân. De multe ori vine pe neașteptate și pe neașteptate. Fiecare să cugete la ieșirea sa din această lume deșartă și la intrarea sa în veșnicie!

ÎNDRUMĂRI DE LA UN TATĂ SPIRITUAL

Există multe și diverse căi spre mântuire. Dar cea mai scurtă și mai directă cale, care duce nu numai la mântuire, ci și la desăvârșirea creștină, este îndrumarea bătrânilor. De aceea diavolul îl urăște atât de mult. Dacă îl întrebi pe bătrânul tău ceva, Domnul îi va descoperi voia Lui, conform încrederii pe care o ai în el. Chiar dacă cineva se adresează unui duhovnic căsătorit, cerând sincer voia lui Dumnezeu, Dumnezeu îi va vorbi conform credinței sale. Sfinții Părinți spun, chiar și așa cum un copil cere cu credință, Dumnezeu îți va descoperi voia Lui. Dar dacă vrei să-L pui pe Dumnezeu la încercare tu însuți, atunci Dumnezeu poate chiar să-l facă pe un profet să te mintă... Autoexaminarea duce la autoreproș. Autoreproșul duce la recunoașterea slăbiciunii noastre și la pocăință. Și pocăința ne întoarce în cele din urmă gândurile către Dumnezeu... De aceea este suficient ca o persoană să-și amintească de păcatele sale. Să-și examineze viața și să spună: „Doamne, iartă-mă că l-am întristat pe fratele meu, că am săvârșit un păcat cutare și cutare”... Să lupți cu toată puterea împotriva patimii de care suferi cel mai mult... Ce l-a salvat pe vameș? Recunoașterea păcătoșeniei sale... Vameșul a mărturisit că era păcătos, dar cu nădejde în mila lui Dumnezeu... Domnul a spus: „N-am venit pentru cei drepți, ci pentru păcătoși” (Luca 5:32)... Dumnezeu se opune celor mândri... Cel mândru, într-un fel, este echivalat cu diavolul... Omul are obligația de a fi mereu treaz și atent... Toți oamenii sunt slabi. Și trebuie să avem înțelegere și să-i iertăm.